

Aktivister i kamp om global beskatning

Leonard Seabrooke og Duncan Wigan (Copenhagen Business School)

Der er fuld fart på global skattepolitik. [OECD](#), [EU](#) og en række [stater](#) indfører nye standarder, blandt andet om automatisk udveksling af skatteoplysninger mellem skattemyndigheder og en stor ændring i, hvordan multinationale selskaber skal rapportere om deres aktiviteter rent skattemæssigt. Råderummet for skatteundgåelse og -unddragelse skrumper ind. Den globale finanskrisen i 2008 gav stødet til at gå op i gear, med en række lækager blev momentum bevaret, og i førersædet sidder der aktivister.

Men hvordan får aktivister skabt handling omkring global økonomisk retfærdighed, når emnet er så komplekst og den politiske proces skjult bag et tætmasket teknokratisk net? Det kræver både regnskabsmæssig, juridisk, politisk og økonomisk ekspertise at blande sig i international beskatning. Og denne flerfaglige ekspertise er en mangelvare hos de ikke-statslige organisationer, NGO'erne. Skattepolitiske meningsudvekslinger er sædvanligvis forbeholdt de indviede, der støtter deres eneret til emnet på en diskurs, der er ligeså uforståelig som fordums katolske gejstliges latinske tale.

NGO'er har længe interesseret sig for globale skattespørgsmål, men ofte vaklet, når der skulle tages beslutninger om, hvad der skulle gøres ved dem. NGO'er satte skattely på den politiske dagsorden sidst i 70'erne, da Oxfam kortvarigt tog fat om problemet ved at sammensætte et team, der skulle undersøge skattelyenes effekt på udvikling - blot for at erklære, at emnet var for komplekst og for vanskeligt at navigere i. Da skat er et både kompliceret og politisk følsomt emne, og NGO'er er underlagt en bureaukratisk proces og er nødt til at føre kampagner om emner, der er lette at formidle, har de fleste NGO'er fundet det vanskeligt at tage affære i forhold til skat.

Til trods for vanskelighederne med at få adgang de rette steder finder man imidlertid nu en hær af aktivistorganisationer, der har dedikeret økonomiske midler og personale til en indsats på skatteområdet. NGO'er som [Christian Aid](#), [Oxfam IBIS](#) og [ActionAid](#) lader nu deres røst høre - og de politiske planlæggere lytter. Denne markante ændring er skabt ved fælles lederskab og under ledelse af en helt særlig organisation.

Organisationen [Tax Justice Network](#) (TJN) blev dannet i 2002 for at skabe øget bevågenhed om finansielle offshore-aktiviteter, fremme alliancer mellem interessenter verden over, stimulere til og arrangere forskning og debat, tilskynde til og understøtte nationale og internationale kampagner og fungere som et redskab til at få multilaterale organisationer som FN, OECD, EU, Verdensbanken og Den Internationale Valutafond til at beskæftige sig med fair beskatning. På det tidspunkt hørtes kun TJN's spinkle stemme i en jungle af NGO'er. På et møde i en ad hoc-ekspertgruppe under FN afholdt i Geneve i december 2003 var således de eneste deltagere fra civilsamfundet to medlemmer af TJN samt det Internationale Handelskammer, der var repræsenteret ved skattechefen fra den schweiziske bankgigant UBS.

[Vores forskning](#) peger på, at der måtte en ejendommelig sammensmeltning af stærk moral og ekspertviden til for at ændre på tingenes tilstand. TJN er drevet af

”ekspertaktivister”. De er enten tidligere medlemmer af indercirklen i forskellige virksomheder, som efter at have set lyset nu bider den hånd, der tidligere fodrede dem, eller de er velbevandrede i de kryptiske spidsfindigheder i international beskatning og evner at kombinere en akademisk karriere med en bibeskæftigelse som agitatorer for økonomisk retfærdighed.

Kernen i TJN er en lille gruppe af højtstående fagfolk. Denne gruppe består af bl.a. Jerseys tidligere økonomiske chefrådgiver, der selv har fungeret som sælger for en finansiell rådgivningsvirksomhed på øen, en tidligere medarbejder fra en af de fire største globale revisionskoncerner og hvad der svarer til statsautoriseret revisor i England, en juraprofessor uddannet på et Fulbright-legat i USA, en økonom, en partner i et private equity-selskab og tidligere ansvarlig for forretningsudvikling i formandskontoret hos General Electric under Jack Welch og en professor i regnskab med kommerciel erfaring fra Londons City. Dette team favner tilsammen de mange discipliner, der indgår i international beskatning, og kan mønstre den ekspertise, der kræves for at bestige den tekniske fæstning, bag hvilken international skattepolitik udvikles.

Denne ejendommelige kombination af moralsk styrke og ekspertviden afspejles i TJN's operationelle taktik. Erfaringer på ét område, fx videnskab eller handel, bruges nemlig som katalysator for handling på et andet, fx politik eller aktivisme. Gennem interviews og deltagerobservationer har [vores forskning](#) afdækket fire væsentlige taktikker.

Bersærkergang er, når ekspertaktivister bruger tidligere erfaring og faglige netværk på politisk og virksomhedsplan til at skaffe sig adgang til arrangementer og fora, hvor medlemmer af TJN så højlydt kan beklage sig over den manglende opmærksomhed omkring fair beskatning. Bersærkerne var nordiske soldater, der afstivet med alkohol og psykedeliske stoffer blev sendt i kamp, før et hovedslag skulle udkæmpes, med det formål at bringe uorden i fjendens linjer.

Historiefortælling handler om at fortælle alternative historier for at nedbryde en fremherskende fortælling. OECD's sorte lister over skattely har ligesom [EU's liste](#), der er udgivet i december 2017, været tilbøjelige til at sætte allerede kendte, ubetydelige syndere som Trinidad og Tobago og Bahamaerne i gabestokken, men ikke de store rige syndere blandt OECD's egne medlemslande. Denne skævhed retter TJN's [Financial Secrecy Index](#) op på med listen over verdens bedste skattely.

Løsningsmodellering går ud på at komme med løsninger på komplekse og tilsyneladende uløselige problemer i politik ved at trække på videnskabelig og kommerciel erfaring. Aktivister og politiske planlæggere indarbejder dernæst disse løsninger i deres daglige arbejde. Land for land-rapportering er et eksempel herpå. Ifølge denne aftale, der nu er [vedtaget af OECD](#) og [EU](#), skal selskaber i rapporter indsendt til skattemyndighederne afdække, i hvilken grad allokeringen af indkomst står i et rimeligt forhold til, hvor den økonomiske værdi er skabt.

Når TJN's eksperter dukker op som selvstændige fagfolk i den offentlige debat som repræsentanter for regnskabsvæsen, jura, civilsamfundet og universitetsverdenen udfører de *kapring* af debatten. Det handler om at kontrollere en debat ved at

repræsentere forskellige autoritetskilder og om at bevare egen identitet fremfor at fremstå som én organisation. Denne taktik har BBC været genstand for.

Den internationale skattepolitik møder i tiden megen modstand og udvikler sig hurtigere end nogensinde. Civilsamfundet er nøglen til denne udvikling, og i front går en helt særlig organisation, der evner at udfolde ellers sjældne ekspertiser på helt bestemte måder. Som en aktivist baseret i USA fortalte os: "Træk i en hvilken som helst tråd for at finde ud af, hvor ideerne vedrørende fair beskatning kommer fra, og du vil finde TJN i den anden ende."